

185 geen andere realiteit. Daarmee is
het ook de grens van onze verbeel-
ding, net als Žižek betoogt: we kun-
nen ons momenteel alleen het

190 einde van de Malediven voorstellen.
En volgens de logica van de vrije
markt hebben ze het zelf gewild.

*naar: Arnout le Clercq
uit: HP/De Tijd, 25 januari 2019*

Arnout le Clercq studeerde geschiedenis en is journalist.

noot 1 Vertaling: 'Het is gemakkelijker om je het einde van de wereld voor te stellen dan het einde van het kapitalisme.'

noot 2 De kogelvis wordt beschouwd als een exclusief gerecht dat alleen goed kan worden klaargemaakt door daartoe opgeleide chef-koks.

noot 3 De vertaling van zowel *Trash Island* als *Rubbish Island* is 'vuilniseiland'.

noot 4 *tsunami-proof*: bestand tegen tsunami's

noot 5 *capitalist realism*: kapitalistisch realisme

Tekst 2

Reizen is het nieuwe roken? Niet meer reizen is misschien wel schadelijker

(1) "CO₂ compenseren kan niet!" stelde Kassa¹) recent. Het was een onderstreping van de boodschap die het VPRO-programma Tegenlicht vorig jaar al verkondigde: "Reizen is het nieuwe roken." *De Correspondent*²) noemde in een artikel de schade die reizen toebrengt "een ongemakkelijke waarheid" en daar hebben ze een punt. Want de feiten liegen er niet om: in 2016 stootte de luchtvaartsector 13 megaton CO₂ uit en er is nog geen noemenswaardig alternatief. We kunnen eigenlijk niet anders dan concluderen dat we met al onze reizen de wereld om zeep helpen. Maar is dat wel zo?

(2) Allereerst: nee. CO₂ is terecht een hot topic en het is goed dat de bewustwording ervan groeit. Maar waar de schoen wringt, is het feit dat we niet kijken naar de bredere

25 discussie over de gehele impact van reizen – zowel positief als negatief. De realiteit is dat de reisbranche de komende jaren schade zal blijven aanrichten. De gemiddelde uitstoot van een verre reis bedraagt ongeveer een kwart van wat een mens per jaar zou mogen uitstoten. Dat is niet gering.

(3) Er wordt al veel gedaan om de complete CO₂-uitstoot van reizen in hetzelfde jaar nog te compenseren. Dat gebeurt door een deel van de omzet direct te investeren in duurzame energieprojecten wereldwijd, zoals energiezuinige kooktoestellen en bosbescherming. Deze activiteiten zorgen er niet alleen voor dat de CO₂-uitstoot gecompenseerd wordt, maar zorgen ook voor nieuwe werkgelegenheid en veiligere leefomgevingen.

(4) Natuurlijk zou het beter zijn voor het klimaat om helemaal niet te vliegen, maar dat zie ik niet als realistische – of zelfs verstandige – optie, want vliegen heeft ook positieve sociale gevolgen die net zo belangrijk zijn. Alleen al economisch: de reisbranche is goed voor 6,4 procent van de Nederlandse en 15 procent van de wereldwijde werkgelegenheid.

(5) De sociale impact van reizen zou in de discussie net zo zwaar moeten wegen als CO₂. Als we oorlogen, onbegrip en een kloof tussen culturen willen voorkomen, dan is er een inherente noodzaak voor reizen. Reizen en contact met andere culturen zorgen voor meer onderling begrip. Dat gaat vooral op als we op een betrokken manier reizen; dus liever geen all-inclusive-resorts³⁾ of grote hotelketens, maar kleinschalige slaapplekken en activiteiten, gerund door locals⁴⁾, waarbij het geld rechtstreeks naar hen vloeit.

(6) We moeten onze bestaande reisconcepten verduurzamen, of dat nu is door lokale projecten te ondersteunen, te kiezen voor *ecolodges*⁵⁾

en schoon vervoer of door zelf slaapplekken te creëren die duurzaam zijn en werkgelegenheid creëren. Daarbij ben ik een voorstander van de vliegtaks zolang die niet de staatskas spekt, maar die belastingopbrengst ten behoeve komt van duurzame innovatie, zoals schonere vliegtuigen en biobrandstof. Die mogelijkheden zijn dichterbij dan we denken. We leven in een tijdperk van exponentiële technologische groei, waar vandaag al zoveel meer mogelijk blijkt dan gisteren. Als voorbeeld: denkt u dat we twintig jaar geleden hadden kunnen bevroeden dat er vandaag de dag wereldwijd 1,3 miljoen elektrische auto's rond zouden rijden? Zou hetzelfde niet voor elektrisch vliegen kunnen gelden?

(7) Er zijn tal van mogelijkheden om reizen positief te laten zijn, als je je ogen er maar voor opent. Thuis op de bank blijven zitten omdat reizen slecht zou zijn, lijkt mij de armoedige weg. De wereld heeft onze betrokkenheid nodig. Laten we aan het werk gaan om die op een meer verantwoorde manier vorm te geven.

*naar: Marius Appelman
uit: de Volkskrant, 11 januari 2019*

Marius Appelman schreef bovenstaande tekst voor de opiniepagina van de Volkskrant. Appelman is oprichter van een reisorganisatie die vakanties biedt waarmee je een land en de mensen echt leert kennen, aldus de eigen website. Om dat te bereiken werkt deze reisorganisatie volgens de website met lokale gidsen en regelt ze onderdak in kleinschalige behuizing.

noot 1 Kassa: een kritisch platform en televisieprogramma voor consumenten

noot 2 *De Correspondent*: een online journalistiek medium dat kritisch is over onder meer de westerse consumptiemaatschappij

noot 3 all-inclusiveresort: een luxueus vakantieverblijf waarin drankjes en eten bij de prijs inbegrepen zijn

noot 4 local: lid van de lokale bevolking

noot 5 *ecolodge*: een vakantieverblijf voor ecotoeristen, gebouwd met respect voor het milieu